

Szerkesztői előszó

A lelkészi sors irodalmi megformálása nem csupán ábrázolás – értelmezés is

A kötet, melyet kezében tart az olvasó, a Sárospataki Református Hittudományi Egyetem *Irodalmi lelkészportrék* című kurzusához készült példatárként jött létre. Eredeti célja az volt, hogy inspiráló mintákat nyújtson a hallgatónak szemínáriumi dolgozataikhoz, és segítsen eligazodni a lelkészi karakterek irodalmi ábrázolásának gazdag világában. A benne szereplő, különböző terjedelmű és mélységű írások a tudományos munka több szintjéhez – a szemínáriumi dolgozattól a TDK-dolgozaton át a szakdolgozatig – szolgálhatnak modellként.

A tanulmányok a 17. századtól a 21. századig ívelő időszakból vizsgálnak epikus műveket, amelyek főszereplői vagy meghatározó karakterei klerikusok – döntően református lelképásztorok, de olykor katolikus papok is. A feldolgozott alkotások sora rendkívül sokszínű, kronológiailag a régi magyar irodalomtól a kortárs művekig terjed. A kötet a következő szerzőkkel és művekkel foglalkozik: Bethlen Miklós emlékirása Keresztúri Bíró Pálról, Szilágyi Sándor *Boldog rabságom* című hitvallásos visszaemlékezése, Móricz-novellák, Kárász József *A legátus* és Móra Ferenc *Istenkeresés* című novellája, Makkai Sándor *Holttenger*, Szabó Magda *Freskó* és Visky András *Kitelepítés* című regénye. A vizsgált alkotások a tényirodalom és a fikció széles spektrumán helyezkednek el: találunk közöttük valóságot leíró szövegeket és regényes fikciókat, de olyan műveket is, amelyek valóságálapjukat szubjektív, allegorikus vagy fikciós elemekkel gazdagítják. Külön érdekesség, hogy a szerzők közül Kárász József, Makkai Sándor és Szilágyi Sándor maguk is lelkészi végzettségűek, utóbbi kettő gyülekezeti lelképásztor, Makkai pedig egyházkormányzó is, ami különleges relevanciát és mélységet ad műveiknek.

A kötet értékét nagyban növeli a szerzői kör – egyetemi oktatók, hallgatók és egy középiskolai tanár – sokszínűsége. Ez a sokféleség a módszertani megközelítésekben is tükröződik: az irodalmi-poétikai elemzés mellett helyet kapnak egyháztörténeti szempontú írások, a mesterséges intelligencia nyelvi modelljeit alkalmazó újszerű szövegvizsgálatok, továbbá recenziók, olvasói reflexiók is. A módszertani sokszínűség lehetőséget teremt arra, hogy a tanulmányok túllépjenek a hagyományos tudományágak keretein, és interdiszciplináris párbeszédet indítsanak.

A kötet – úgy érezzük – túlnőtt eredeti célján és keretein, és nemcsak a hallgatónak, hanem minden, a téma iránt érdeklődő olvasónak szól. Szerke-

zetileg két fő egységre oszlik: tanulmányokra és recenziókra. A tanulmányok sorrendjét a terjedelem, ezen belül a szerzők nevének alfabetikus rendje alapján határoztuk meg.

Bízunk benne, hogy kötetünk gondolatébresztőként szolgál, és akár újabb tudományos vizsgálódások, akár személyes olvasmányélmények kiindulópontja lehet. Az irodalmi lelkészportrék témája gazdag és sokrétű, ami a munka folytatására ösztönöz. A jövőben a kutatás kiterjeszthető további klasszikus irodalmi művekre, továbbá prózaíró lelkészek, papköltők életművének teljesebb feltárására is.

Sárospatak, 2025. augusztus 7.

Szatmári Emília